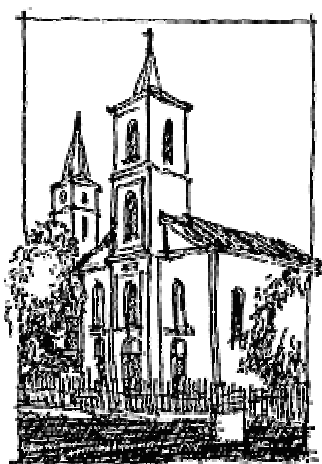

HILAS

STŘEDISKA ČESKÉ REFORMACE

V TELČI A VELKÉ LHOTĚ u Dačic

14

2009

Vydává pro informaci svých členů

VERITAS

historická společnost pro aktualizaci
odkazu české reformace, o. s.

Konference „Život v Evropě ve vzájemném respektu“

Akce navazovala na již existující spolupráci historické společnosti **VERITAS** s Muzei města Hornu, která se v roce 2008 navázala u příležitosti výstavy „Evropské setkání v Telči – 11. Konference evropských protestantských muzeí“, kde byly prezentovány i informace z muzea v Hornu. Konference „Život v Evropě ve vzájemném respektu“, konaná v Telči 13–16/5/2009, reflektovala podobnou historickou situaci v Rakousku i v českých zemích v letech 1608–1609.

V rámci konference zaznělo sedm zajímavých přednášek, které se týkaly kromě dějin České republiky a Rakouska (včetně Slezska, které náleželo do souvislosti obou výše uvedených zemí) také Francie a Švýcarska. Zkoumaly se přitom především důležité rozdíly v chápání pojmu tolerance, kdy šlo zpravidla o pouhé strpění druhého v určitém omezeném čase. Právě Rudolfův Majestát však znamenal velmi podstatnou změnu – vyjadřoval respekt k přesvědčení druhého jako trvalý stav, týkající se všech lidí, ne pouze privilegovaných vrstev.

Z konference vyšel dvojjazyčný sborník s fotodokumentací. Uvádíme alespoň stručně jeho obsah: Informace o přivítání na radnici a úvodní slovo (Eva Melmuková); Gustav Reingrabner: Počátky tolerantního myšlení v rakouské náboženské politice na přelomu 16. a 17. století; Petr Melmuk: Podněty alternativního myšlení a reformace v Evropě 13.–15. století; Christof Lange: Případ Angela Silesia – hlučný přestup Johanese Schefflera ke katolicismu; Miroslav Matouš: O Cherubínském poutníkoví; Daniel Urbain: V Béarnu od patentu o svobodě svědomí z roku 1564 až k neblahému roku 1620; Ondřej Macek: „aby pro zachování lásky a svornosti každá strana náboženství své volně provozovala...“ – poznámky k českému zápasu o náboženskou snášenlivost; Bernard Martin: Pedagogické východisko z lidské bídě neboli jak naděje zůstává i přes prohry a nepochopení; Zpráva o slavnostním oficiálním otevření střední části naučné stezky Cesta valdenské a české reformace, Velká Lhota u Dačic (Eva Melmuková); Josef Plucar: Masarykova univerzita v Brně a Univerzitní centrum Telč; Shrnutí průběhu konference a obsahový závěr (Eva Melmuková). Obohacením konference byla i přítomnost a aktivní spoluúčast Heinze Lischkeho, autora knížky „Obrácení“ (viz další samostatná informace).

Ch. Lange a H. Lischke (Foto: Ž. Vobrová)

V průběhu konference se konal zájezd do Evangelického tolerančního areálu ve Velké Lhotě, kde byla oficiálně slavnostně otevřena střední část naučné stezky „Cesta valdenské a české reformace“ (více viz následující článek). ■

Cesta valdenské a české reformace

Naučná stezka (v délce více než 70 km) má připomínat stopy valdenských a české reformace na jihu Českomoravské vrchoviny. Východiskem je obec Bednárec, cílem Studánka Páně na Javořicích. Vzhledem k rozsahu byla trasa rozdělena na 3 etapy; v říjnu 2008 se podařilo zrealizovat druhou etapu od Klepákovy mlýna na Poldovku. Tato střední část naučné stezky je vedena přes obce Brandlín, Radlice, Šach a Velkou Lhotu. Je zde umístěno sedm informačních tabulí připomínajících historické události této oblasti. Celá trasa druhé etapy prochází krásným přírodním prostředím. ■

Památník mučedníků pro víru v Šachu

U příležitosti III. ročníku Putování do Velké Lhoty byl 5. září v Šachu u jedné z informačních tabulí střední části naučné stezky „Cesta valdenské a české reformace“ slavnostně odhalen pamětní kámen s tabulkou se jmény Marianny Macků a Pavla Jamy, umučených v 18. století. Je zde také připomenut „majestátní“ kostelík sv. Ducha (z roku 1609) na území vsi Šach. Účastníci prošli část naučné stezky s odborným výkladem a diskusí. Nakonec ve Velké Lhotě na dolní faře se při občerstvení seznámili s příběhem rekonstrukce krovu a krytiny věže horního kostela. ■

Foto: R. David

Zprávy z Evangelického tolerančního areálu ve Velké Lhotě

Kromě výše uvedených akcí se v Evangelickém tolerančním areálu konala od června do srpna 2009 rozsáhlá oprava krovu a krytiny věže horního kostela (jeřábem byl vrchol věže snesen a po rekonstrukci opět vysazen).

Od září působí ve Velké Lhotě u Dačic nová farářka farního sboru ČCE ses. Mgr. Kateřina Frühbauerová, DiS. S farním sborem nyní jedná **VERITAS** o plánu oprav dotýkajících se Evangelického tolerančního areálu v návaznosti na využití grantových možností v příštích letech. ■

Konference evropských protestantských muzeí v Bad Karlshafen (Hessensko) 30. 4. – 3. 5. 2009

XXIV. Konference protestantských muzeí, 19. evropské setkání

Organizátorem letošního setkání bylo Německé hugenotské muzeum (Deutsches Hugenottenmuseum) v Bad Karlshafenu ve spolkové zemi Hessensku. K účasti se přihlásilo 57 zájemců z Francie, Německa, Maďarska, Itálie, Švýcarska a České republiky. Za **VERITAS** jsme přijeli tři: Eva a Petr Melmukovi a Žofie Vobrová.

První pracovní den, v pátek, jsme byli přijati starostou města, prohlédli si muzeum, pak následovala porada s výměnou zkušeností na téma: „Práce muzea na malém městě“. Odpoledne jsme se ve třech skupinách, s průvodcem, seznámili i s historií města a prošli se jeho ulicemi i parky.

Konference byla poznamenána i hlavní událostí roku – 500. výročí narození Jana Kalvína (jedna velká místnost muzea byla věnována životu a dílu tohoto francouzského reformátora), ale Bad Karlshafen a jeho okolí na jih až k městu Kasselu je místem tradice a památky hugenotského a valdenského exilu z doby těsně po zrušení Ediktu nantského.

Do Hessenska-Kasselu tehdy přišlo asi 3 800 hugenotů (do celého Německa asi 44 000) v několika přistěhovaleckých vlnách. Karlshafen byl založen roku 1699, další města s hugenotskou tradicí ležící jižněji o něco dříve. V poslední vlně 1720–1722 byly založeny čtyři valdenské obce, z nichž jsme v sobotu navštívili Gewissensruh a Gottstreu s prohlídkou obou kostelů a muzea. Dále jsme si prohlédli původně hugenotské kostely v Mariendorfu a Carlsdorfu, Městské muzeum v Hofgeismaru, kde je oddělení hugenotské a židovské

historie, hugenotský dům a kostel v Schönebergu. V neděli jsme se zúčastnili bohoslužeb v evangelickém kostele v Bad Karlshafenu (budova z 20. století) a již na zpáteční cestě jsme se zastavili v Kelze, kde se připravovala hugenotská slavnost, a v Kasselu vyhledali Martinský kostel, kde je kromě jiných osobností z dějin protestantismu Německa také pochován příznivec hugenotů lantkrabě Carl von Hessen-Kassel. Také původně hugenotský kostel Karlskirche leží v centru města, ale byl roku 1710 postaven ještě před hradbami Kasselu.

Všechny hugenotské i valdenské kostely slouží dnes unionované protestantské církvi, ale mají svou vlastní architekturu, jsou většinou hrázďené, a i uvnitř nezapřou svůj původ: hugenotské kříže v různém provedení (maltézský kříž s holubicí), valdenský znak – svíce na stojanu nebo na Bibli se sedmi hvězdami podle 1. kapitoly Zjevení Janova a nápisem *Lux lucet in tenebris*, biblické citáty ve francouzštině i v němčině najdeme v kostelích i na obytných domech.

Bad Karlshafen – muzeum

Schöneberg – interiér kostela

Schöneberg – exteriér kostela

Zprávu sepsala Žofie Vobrová (která je také autorkou fotografií). ■

Valná hromada VERITAS 30. 5. 2009

Zpráva z valné hromady konané 30. května 2009 v Praze

účastníci valné hromady byli i v letošním roce opět hosty ve sborovém domě Českobratrské církve evangelické v Praze na Smíchově. Přítomno bylo 17 členů společnosti **VERITAS** a 4 hosté. 17 jiných členů svou neúčast omluvilo.

Program zahájil společný zpěv písně č. 446 z Evangelického zpěvníku. Po přivítání br. jednatelem Soukupem schválila valná hromada novelu stanov. Návrhy výboru, které přednesla ses. moderátorka Melmuková, směřovaly k upřesnění článku týkajícího se hospodaření **VERITAS** (vymezení hlavní, tj. nezdanitelné činnosti společnosti **VERITAS**). Provozovatelé zařízení k nakládání s odpady na území Středočeského kraje). (Tuto změnu následně akceptovalo i Ministerstvo vnitra ČR 11/6/2009.)

Br. jednatel přednesl zprávu o činnosti v uplynulém období, vč. veřejného vyjádření poděkování br. Novákovi a Kulíkovi (a dalším členům z oblasti Telče a Dačic), kteří se zasadili o realizaci a údržbu naučné stezky Cesta valdenské a české reformace. Následně byla valná hromada seznámena se zprávou účetní a zprávou revizní za účetní období roku 2008. všechny tři zprávy pak valná hromada jednomyslně schválila.

V bloku informativních zpráv zazněly před přestávkou: zpráva ses. moderátorky o činnosti Kruhu českých duchovních tradic, zpráva ses. Vobrové o konferenci evropských protestantských muzeí v Bad Karlshafen a informace br. Václava Lamra ze sdružení Christ Art Mission o dodatečné křesťanské zaměřené akci k výročí 21/6/1621. Po občerstvení poreferoval ještě br. jednatel o stavu webových stránek **VERITAS** a činnosti sdružení Evangnet.

Ses. moderátorka a br. Melmuk v hlavním příspěvku odpoledního programu valné hromady hovořili o konferenci „Žijeme v Evropě ve vzájemném respektu“, kterou **VERITAS** uspořádala v květnu 2009 k letošnímu 400. výročí vydání Majestátu na náboženskou svobodu Rudolfa II. Jejím cílem bylo seznámit se a vzájemně porovnat dějinný vývoj v různých oblastech Evropy, zejména klíčové náboženské výnosy a zákony. Z příspěvků odeznělých na konferenci byl během podzimu 2009 připraven česko-německý sborník, který je v současné době k dispozici (viz s. 2). Valná hromada se zároveň usnesla, že hlavním tématem valné hromady 2010 bude vymezení základních typů reformace a našeho vztahu k nim. To bude nejlépe možné s využitím sborníku.

V dalším bodě byla přečtena odpověď časopisu The Economist, který jsme loni z valné hromady upozorňovali na nepřesnosti, které uvedl ohledně české reformace. Zároveň bylo poděkováno dlouholetému příznivci **VERITAS** br. Zaczpalovi z Prahy, který upozornění v angličtině koncipoval.

Br. jednatel dále přečetl dopis člena **VERITAS** dr. Fialy, který navrhl vydat český překlad životopisu Antonína Koniáše (elogium). Valná hromada návrh podpořila a elogium vyšlo jako separát (otištěno rovněž v plném znění na s. 11). Dále byly členům předloženy k podpisu dle uvážení dva protestní dopisy. První proti postavení dalšího pomníku Albrechta z Valdštejna na nádvoří Senátu ČR, byl adresován jednak kanceláři Senátu, druhý exemplář téhož dopisu Předsednictvu

Vážení členové občanského sdružení Veritas,

děkujeme vám za podnět týkající se chystaného vydání Encyklopedie moderních evangelických (starokatolických) kostelů, který připravuje nakladatelství Kalich. Omlouváme se, že odpovídáme s jistým zpožděním. Se zástupci Kalicha jsme o vydání Encyklopedie jednali už koncem června a vaše připomínky jsme zmínili.

Sdílíme s vámi přání, aby veškeré publikace týkající se historie a památek církve poskytovaly svým čtenářům co nejpřesnější informace a data. Víme z několika stran, že prvopis připravované Encyklopedie měl řadu vad; i váš dopis na některé upozorňuje. Vaše rozpaky a poznámky jsme tlumočili nakladatelství Kalich. Váš návrh jak předcházet nepřesnostem a zkreslením týkajícím se církve a její historie, který uvádíte ve svém dopise, je návrhem konstruktivním, přesto však takového postupu autor Encyklopedie nevyužil. Podle zástupců nakladatelství Kalich však po výzvě, aby sbory údaje zkontrolovaly, následovala velká vlna zájmu a spolupráce, dávající naději, že dílo přinese čtenářům přesné i zajímavé informace.

V době, kdy jste nám poslali svůj dopis, nebylo jiné cesty než odborné připomínky předat dál a přijmout ujištění, že jak autorovi, tak i nakladatelství nejde o nic jiného než Vám i nám, aby Encyklopedie byla dobrou pomůckou k seznamování se s evangelickou historií a stavebními památkami. SR však nemůže nakladatelství Kalich zasahovat do jeho edičního plánu.

Máme naději, že pracovníci nakladatelství spolu s autorem věnovali přípravě textu Encyklopedie takovou pozornost, aby dílo bylo čtenářské veřejnosti dobrým přínosem.

ČSSD. Druhý dopis žádal Synodní radu ČCE a vedení nakladatelství Kalich o pozdrzení vydání encyklopedie evangelických a starokatolických kostelů v ČR. Autor encyklopedie dr. Z. Nešpor se totiž podle konceptu textu

Vážená sestro synodní kurátorko, vážený bratře synodní seniore, i my se omlouváme, že jsme se k odpovědi na váš dopis dostali tak pozdě. Kvitujeme vaši snahu tlumočit naše připomínky nakladatelství Kalich, nicméně nejsme s vývojem situace kolem encyklopedie vůbec spokojeni.

Po podrobnějším prostudování celého prvopisu během letních měsíců vyšlo najevo, že jde o dílo obsahově i koncepčně nestejnorodé a proto i v případě opravení chybných jednotlivostí pravděpodobně stále nepřesné a skutečnost zkreslující. Vzhledem k tomu, že nebylo vyhověno našim návrhům, které jsme vtělili do dopisu z 30/5 (v podstatě tentýž dopis jsme tehdy adresovali i jednateli Kalicha, který nás neuznal ani hodné odpovědi), nezbyvá nám, než se od celého díla distancovat. To vám dáváme tímto na vědomí. Po vydání encyklopedie máme pochopitelně v úmyslu se vůči ní kriticky vymezit v církevním i odborném tisku a na internetu.

publikace dopustil řady vážných chyb. Br. jednatel, autor tohoto dopisu, navrhoval v jeho textu při přípravě encyklopedie otevření dlouhodobější široké odborné diskuse. (K dokreslení této problematiky otiskujeme ještě na s. 5 odpověď SR ČCE ze 7/9/2009 a na této straně naši reakci na ni z 24/10/2009.)

V závěrečném bloku volných návrhů a diskuse byla zmíněna Lisabonská smlouva a smysl EU. Následně byly rozdány pozvánky na pietní akt 21/6. Valná hromada byla zakončena společným zpěvem písně č. 244 z Evangelického zpěvníku.

Ze zápisu z valné hromady Ondřeje Srby vybral a redakčně upravil Miroslav Soukup ml.

388. výročí poprav 27 představitelů českého stavovského odboje na Staroměstském náměstí v Praze 21. 6. 2009

Pietní shromáždění na Staroměstském náměstí

Již tradičně se 21. 6. 2009 konalo na Staroměstském náměstí v Praze vzpomínkové shromáždění, připomínající popravu vůdců stavovského odboje v roce 1621. První část, stejně jako v letech minulých, se konala ve staroměstském chrámu sv. Mikuláše. Ten byl letos zaplněn do posledního místa. Hudební část tvořila díla J. S. Bacha, L. van Beethovena, A. Dvořáka, A. Brucknera, zpívala Jana Horáková Levicová, sólistka Státní opery Praha za doprovodu prof. Bohumíra Rabase a pěvecký sbor pod vedením sbormistryně Vlasty Jonczyové.

Již samotná pozvánka na pietní shromáždění, obsahující stať „Od Rudolfova Majestátu ke staroměstskému lešení“ naznačovala, že letošní projevy nebudou zaměřeny jen na připomínku samotné staroměstské exekuce. Mgr. Eduard Havránek z Mnichova Hradiště ve svém projevu chronologicky popsal situaci v zemích Koruny české od nástupu Habsburků na český trůn, přes Českou konfesi k Majestátu. Hlavní projev přednesl prof. dr. ing. Jakub Trojan. Srovnal v něm Majestát Rudolfa II. s rekatolizačním patentem Ferdinanda II. z roku 1627 jako dodnes aktuální střet dvou ideových směrů. Zatímco rekatolizační patent pod heslem zachování smíru a pokoje zdůvodňuje monopol moci totalitně ovládající všechny sféry společenského života, Majestát, navazující na Kutnohorský sněm z roku 1484, předjímá otevřenou společnost založenou na bohatství tradic a svobodné seberealizaci občanských skupin. Kutnohorským sněmem i Majestátem předběhly české země Evropu o několik století.

Po skončení programu v chrámu sv. Mikuláše byly položeny věnce a kytice u pamětní desky popravených vůdců stavovského oboje na Staroměstské radnici. Poté promluvili místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Miroslava Němcová, senátorka Daniela Filipiová, poslanec Evropského parlamentu Jan Zahradil, náměstkyně primátora

Marie Kousalíková a zástupce Konfederace politických vězňů. Proslov senátorky Filipiové reflektující osobní vztah k připomínaným historickým událostem velmi zaujal, u Jana Zahradila je třeba ocenit každoroční účast na tomto shromáždění, ovšem jeho také každoroční euroskeptický proslov již působil poněkud vyčpěle.

Závěrem se sluší poděkovat organizátorům shromáždění, které jak několikrát v projevech zaznělo, přispívá k zachování paměti národa. Vždyť, řečeno slovy Jakuba Trojana: „Duchovní statek svobody se udržuje jen mravním a duchovním úsilím v každé generaci znovu.“

Jan Bistranin ■

Převzato: Evangelický týdeník Kostnické jiskry 94, 2009, s. 1.

14. pracovní soustředění mladých historiků 10. – 17. 7. 2009

Shrnutí 14. pracovního soustředění mladých historiků v Telči

Letošnímu ročníku pracovního soustředění předcházela delší diskuse o jeho podobě a výhledu do budoucna. Na jaře vyplňovali mladí historikové i anketu, kde byli tázáni na svá očekávání a na názor, jestli se mají soustředění počínaje letošním rokem definitivně změnit na „letní brigády“ ve Středisku české reformace v Telči a Velké Lhotě u Dačic. Druhou

Foto: Miroslav Soukup ml.

Foto: Michal Soukup

možností bylo při letošním běhu naplánovat na příští roky jakési kurzy církevních dějin pro mládež, kde by mladí historikové fungovali jako vedoucí. Nakonec se ukázalo, že stávající skupina mladých historiků se spíše přiklání k první variantě.

Foto: Michal Soukup

Stavba helmice věže (Foto: Ž Vobrová)

Této volbě se podřídil i výbor a letošní ročník soustředění byl skutečně pojat jako brigáda. Zúčastnilo se jí 12 mladých historiků. V průběhu společně stráveného týdne se pracovalo na hotovém úseku naučné stezky Cesta valdenské a české reformace, která byla v květnu slavnostně otevřena (viz s. 2) v okolí Velké Lhoty u Dačic. Bylo třeba opět prosekat nejzarostlejší úsek a značení v terénu doplnit kontrastním lemováním. Ve Velké Lhotě (kde se tehdy rekonstruovala helmice věže horního kostela) se dále upevňovaly nově opravené směrovky k parkovišti, obnovovala se čísla tabulí v Evangelickém tolerančním areálu a některé skřínky se opatřovaly folií odolnou proti UV záření, které způsobuje postupné vyblednutí a vyšisování jejich obsahu. Mimoto mladí historikové pomáhali s větráním v letošním roce nepoužívané budovy dolní fary a prováděli návštěvníky areálem i v Památníku české reformace v horním kostele.

V Telči se konal naučný program brigády. S br. Melmukem jsme prošli sedmi staletími dějin, v nichž jsme sledovali souvislosti církevních koncilů západní církve (1215–1965). V mezidobí probíhaly katalogizační práce v knihovně, revidování textů do sborníku z květnové konference a volnočasové aktivity (především koupání).

Z výše psaného je zřejmé, že mladí historikové (a další zúčastnění spolupracovníci) za sebou po letošní letní brigádě zanechali spoustu práce a odjížděli spokojeni a obohaceni o nové informace i zážitky ze společně prožitých okamžiků naplněných přátelskou atmosférou a kooperativním duchem. Rád bych na tomto místě ještě poděkoval všem, kteří na úspěšném průběhu soustředění měli jakoukoliv zásluhu, mezi mnoha jinými i ses. Hořové za její obětavou celotýdenní službu v kuchyni.

Za mladé historiky shrnul Miroslav Soukup ml. ■

Zprávy a oznámení

Čeští bratři v Mladé Boleslavi

■ **Bedřiška Jonášová**, členka **VERITAS**, Mladá Boleslav

Roku 1436, kdy byly definitivně ukončeny husitské války, proběhlo na jihlavském sjezdu jednání, které skončilo vyhlášením kompaktát, to jest dohodou mezi basilejským koncilem a husitskými Čechy. Bylo jimi povoleno přijímání podobojí, ale ne v takové míře,

jak si to husité představovali. Zikmund Lucemburský byl sice za určitá další privilegia přijat husitskými stavy za českého krále, a o to mu šlo především, ale ze svého triumfu se stejně dlouho netěšil. Následujícího roku zemřel. Nastalo zhruba dvacet politicky velmi neklidných let.

Svůj směr a uplatnění v těch dobách hledala řada různých náboženských společenství, ale prakticky se prosadilo jediné. Jeho členové, pod vedením chudého zemana Řehoře, odešli roku 1457 do obce Kunvaldu ve východních Čechách, kde založili svůj první bratrský sbor. Na jejich duchovní zaměření měly především vliv myšlenky českého filozofa Petra Chelčického, který ve svých zásadách odmítal mocenský vliv církve i krále a jedinou autoritou pro něho byla Bible. Pod názvem Jednota bratrská si roku 1467 zvolili své vlastní kněze a tím se definitivně oddělili od církví podobojí. Mezi morální zásady Jednoty patřilo především nenásilí, přísná až asketická morálka, prostý život, který měl obsahovat pouze nezbytnou potravu a ošacení, odmítali obchod jako způsob obohacování a v samotných počátcích odmítali i vzdělávání, kromě důkladné znalosti Bible. Bylo celkem zákonité, že od samého začátku své existence byli pronásledováni jako kacíři nejen královskou mocí, ale i většinou ostatních církví podobojí. Přesto se k takzvaným českým bratřím poměrně hojně hned od začátku hlásili příslušníci všech společenských vrstev. Nejen venkované, kterých bylo zpočátku nejvíc, ale i měšťané, studenti, univerzitně vzdělaní lidé a dokonce i šlechtici.

První zmínka o bratřích na Mladoboleslavsku pochází z roku 1468, kdy vznikl bratrský sbor ve Vinařicích. Vzápětí se stala jejich domovem Mladá Boleslav, díky tehdejší vrchnosti Tovačovských z Cimburka a především manželky Jana Tovačovského, Johanky z Krajku. Její syn Adam Tovačovský daroval později Jednotě, v roce 1494, husity zpustošený a opuštěný minoritský klášter, který bratři nazvali biblickým jménem Karmel, podle pohoří v Galileji. Dali si celý areál do pořádku, z klášterního kostela vznikl Sbor, z ostatních budov kněžský dům a další nezbytné zázemí, jako byly hospodářské budovy a škola (čp. 73). A nebyla to škola ledajaká. Měla výbornou pověst, svou úroveň předčila i ostatní školy, kališnickou i židovskou. Kromě řady jiných jazyků se vyučovala pochopitelně i čeština a studenti, kteří odtud vycházeli velmi často pokračovali ve studiích na školách v Heidelbergu a Ženevě. Boleslavský Karmel se stal i sídlem nejvýznamnějšího biskupa Jednoty Lukáše Pražského. Roku 1502 umírá Adam Tovačovský a panství nadále spravuje jeho matka Johanka z Krajku, rovněž velká ochránkyně Jednoty bratrské. Následujícího roku se sice provdala za Jana ze Šelamberka a na Kosti, nejvyššího komorníka království, ale pro bratry se nic nezměnilo. Jan ze Šelamberka byl sice římský katolík, ale velmi tolerantní. Dokladem této tolerance je listina vydaná právě Janem ze Šelamberka a Johankou z Krajku v roce 1503, kterou oba potvrzují Mladé Boleslavi nejen platnost všech dřívějších privilegií, ale i rozhodnutí, že v Boleslavi nesmějí kázat římskokatoličtí kněží a nesmějí ve městě ani bydlet. Na Karmeli vznikla zásluhou dalšího člena Jednoty bratrské Mikuláše Klaudyána i bratrská tiskárna, v níž byla tištěna řada knih nejen teologických, ale i světských a to až do poloviny 16. století. Pravděpodobně prvním tiskem, který z boleslavské tiskárny vyšel byl v roce 1518 „Nový zákon“. Většinu produkce tvořily především náboženské tisky, většinou z pera biskupa Lukáše Pražského. Pod jeho vedením se stává boleslavský bratrský sbor vzorem všem ostatním sborům v Čechách i na Moravě. V Mladé Boleslavi působili tak významní představitelé Jednoty bratrské jako byli příkladně Jan Blahoslav, Jan Augusta, Jan Kálef, Jan Roh, nebo Mach Sionský. Čeští bratři museli čelit různým nepřátelským mocenským tlakům vlastně od začátku své existence. V našem městě mohli nerušeně pracovat alespoň v určitých krátkých obdobích jen díky krajířovské vrchnosti. Když se ovšem aktivity bratří dostaly až ke sluchu krále Vladislava II. a zejména jeho manželky, ortodoxní římské katolíčky, začalo nebezpečí pro Jednotu nabývat hrozivé podoby. Různé královské výnosy jim nepřetržitě ztrpčovaly život. Dokud žil Jan ze Šelamberka, dovedl se vždy postarat,

částečně i z titulu své vysoké funkce, aby královy výnosy nenabývaly platnosti alespoň na krajířovském panství. Po jeho smrti a navíc po takzvaném „svatojakubském sněmu“, svolaném na pražský hrad 25. července 1508, bylo zle. Král dal rozeslat příkaz bezpodmínečného zákazu Jednoty bratrské na území království, uzavření všech bratrských sborů a nařízení přestoupení bratří buď k římským katolíkům, nebo k některé z církví podobojí. Jednota bratrská se rázem stala pronásledovanou a nelegální sektou. Byly páleny bratrské knihy a kněží Jednoty byly nevybíravě nuceni přestupovat na jinou víru.

V roce 1512, po smrti svého manžela, se Johanka na radu bratří vzdává vlády nad svým panstvím, odevzdává je do správy svému bratrovi Kunrátovi a vstupuje do Jednoty bratrské jako její členka. Kunrát Krajíř rovněž sympatizoval s Jednotou, ale někdy ani jeho vliv na téměř nepřetržité vlny náboženské nesnášenlivosti nestačil a někteří bratři museli na čas opustit město a ukrývat se. Velmi důležitý byl pro situaci v Jednotě rok 1530, kdy se 23. září sjelo na Karmel dvacet členů panského stavu, aby se veřejně přihlásili k bratrské víře a dali se znovu pokřtít. To byl pro Jednotu politicky velmi důležitý akt, protože se k ní tím přidala řada významných šlechticů. Pochopitelně, že si čin těchto nyní už bratrských pánů vysvětloval císař jako vzpouru a mladoboleslavské panství se stalo středem zájmu vládních kruhů. Pan Kunrát se musel stále bránit proti udavačským intrikám, které směřovaly ke králi Ferdinandovi I., jehož postoj vůči bratrům byl stejně nepřátelský, jako postoj jeho předchůdce. Postupoval proti bratrům tvrdě kdekoli mohl.

Od roku 1540 vedl boleslavský sbor bratr Mach Sionský, který pocházel z Kláštera Hradiště. Nějaký čas byl klid, ale bohužel, rok 1547 přinesl vzpouru šlechty a některých měst proti panovníkovi a to vyvolala nedozírné represe, které dopadly i na Jednotu. Sbor na Karmeli byl uzavřen, na některé významné členy byly vydány zatykače a českobratrské obyvatelstvo bylo vyhnáno do emigrace. Dokonce i tehdejší pán Mladoboleslavska, Arnošt Krajíř z Krajku, Kunrátův nejstarší syn, byl trestně postižen za účast ve vzpouře. To mu ovšem nijak nezabránilo v tom, aby sedm let potom nebyl dostavěn, na jeho popud a pochopitelně i hlavně na jeho náklady, velký Sbor. Karmelský Sbor už řadu let nevyhovoval svou stísněností a proto byl postaven Sbor nový. Protože byli i v těch posledních letech bratří pronásledováni a sledováni, stavěli údajně v závěrečném stadiu Sbor po nocích. Nicméně na Velký pátek roku 1554 byl Sbor slavnostně otevřen za účasti neuvěřitelného počtu bratří z celé Evropy. Prý se jich sjelo patnáct tisíc. Jan Blahoslav v té době napsal: *„A my zatím, když nám bylo těsno v tom starém sboru, i dostavovali jsme nový. Dělal se dílo to s velkou vážností, neb jsme mysliili jej přihotoviti k hodu velikonočnímu.“* Císařem to bylo samozřejmě hodnoceno jako téměř otevřené povstání. Rok nato zemřel bohužel Arnošt z Krajku a Sbor byl neprodleně uzavřen na dlouhou dobu.

Česká konfese schválená v roce 1575 zemským sněmem zajistila bratrům na nějaký čas klid a Jednota mohla znovu nerušeně pracovat. V té době byl boleslavským biskupem Jan Kálef. V roce 1582 bylo město postiženo morovou nákazou, na niž zemřelo v bratrské škole patnáct studentů.

Na přelomu 16. a 17. století se situace pro bratry začala znovu komplikovat a vyvrcholila v roce 1602 vydáním protibratrského mandátu. Tehdejší správce Sboru Bartoloměj Němčanský se skrýval a všechnen majetek Jednoty byl zabaven a předán správě města. Až teprve roku 1609, kdy byl císař Rudolf II. do jisté míry politicky přinucen vydat majestát zaručující obyvatelům království náboženskou svobodu na základě konfese a to i poddaným, nastala pro Jednotu bratrskou klidná doba. Konečně se ocitla v postavení legální církve a obnovila v Boleslavi svou činnost. V té době ji finančně vypomohl třemi tisíci kop grošů i Petr Vok z Rožmberka, velký přítel Jednoty. Správcem Sboru po senioru Němčanském se stal Matouš Konečný. Když politická situace spěla ke stavovskému povstání proti králi, Jednota se angažovala na straně stavů při volbě Fridricha Falckého. Porážka povstání totálně zvrátila situaci Jednoty bratrské a represe se týkaly pochopitelně i jí.

Koncem roku 1620 opustil Mladou Boleslav Matouš Konečný s rodinou, odešel do Brandýsa nad Orlicí pod ochranná křídla Karla ze Žerotína, velkého mecenáše a ochránce bratří. Poslední bratrský správce Jan Brož setrval v Boleslavi až do roku 1623, kdy odešli všichni bratrští kněží, ale zůstali téměř všichni řadoví členové. Protireformační komise v první polovině 17. století se už postarala, aby téměř všichni, až na nepatrné výjimky, přestoupili k římskokatolické víře. Po dobrém, nebo po zlém.

Nejen mnozí obyvatelé Mladé Boleslavi vědí, k jak cennému nálezu v souvislosti s Jednotou bratrskou došlo v roce 2006 při opravě kláštera na Karmeli. Při rekonstrukci byly stavebními dělníky nalezeny dvě truhličky s písemnostmi ze začátku 17. století. Odborníky bylo tehdy zjištěno, že se pravděpodobně jedná o osobní archiv seniora tehdejšího sboru Jednoty bratrské Matouše Konečného, který zde zřejmě ukryl před svým odchodem z města koncem roku 1620. Konečnému se podařilo písemnosti v klášteře ukrýt, přesto, že Boleslav už byla obsazena v té době císařským vojskem. Nález má nedožírnu historickou cenu, protože obsahuje přes 400 osobních dopisů, mezi nimi i dopis Václava Budovce z Budova, soupisy členů Jednoty bratrské jak z Boleslavi tak i z okolních míst a vlastně z celých Čech. Z takového nálezu by měla jistě ohromnou radost hlavně rekatolizační komise působící v našem městě v období po Bílé Hoře. Dokumenty byly ukryté na suchém místě a proto jsou v dobrém stavu.

Po porážce stavovského povstání a vítězství římskokatolické církve odešli všichni členové a příznivci nejen Jednoty bratrské, ale i dalších protestantských vyznání do ciziny za velmi ponižujících podmínek a ve většině naprosto bez finančních prostředků. Po odchodu jim byl navíc majetek, pokud tu ve městě nějaký měli, zabaven, nebo byl v následné třicetileté válce zničen a vydrancován. Jiří Kezelius Bydžovský, zdejší primas a kronikář, který byl rovněž vyhnán, píše, že po návratu do Mladé Boleslavi našel svůj dům vypleněný a pobořený. Smutné úděly těchto exulantů doby pobělohorské známe příkladně i z osudu jednoho z těch nejvýznamnějších, Jana Amose Komenského.

Jednota bratrská se do naší země směla vrátit až roku 1861 a první sbor si založila v Potštejně.

V současné době má několik tisíc členů a opět žije i v našem městě. Roku 2007 si připomněla 550. výročí svého trvání a v rámci těchto oslav proběhla po celé naší zemi putovní výstava její bohaté a hlavně pohnuté historie

My, mladoboleslavští obyvatelé, musíme být vděční Jednotě bratrské za mnoho. Nejen za překrásnou trojlodní baziliku na Českobratrském náměstí, ale především za kulturní vklad, který našemu městu dali její kněží, učitelé a tiskaři a kteří ve své době z Mladé Boleslavi vytvořili město, které mělo kredit vzdělanosti v celé Evropě. ■

Elogium Antonína Koniáše

Vzhledem k tomu, že historickou společností **VERITAS** letos vydaný separát čítá jen čtyři strany, může být otisknut i na tomto místě v plném znění.

Elogium¹⁾ P. Antonína Koniáše (13.2.1691–27.10.1760):

27. října [r. 1760] byl vyhlášen největší zármutek nejen naší koleji, ale celé provincii, když byl vzat ze řad živých páter Antonín Koniáš, muž, který musí být beze vší pochyby pro přeslavné zásluhy apoštolských prací provedených v celých Čechách a na celé Moravě připojen k významným světům provincie.

Narodil se v Praze, hlavním městě království, v roce od zjednání spásy 1691 13. února. Po dětství prožitém v naprosté nevinosti byl ovládnut velkou touhou po našem tovaryšstvu a nic nezmohl pekelný nepřítel ve snaze odvést od jeho předsevzetí jinocha, který se měl

¹⁾ Elogium je oslavná výpověď o životních osudech, kterou po smrti každého člena jezuitského řádu sepsal některý z řadových bratří.

radovat z největší kořisti vyrvané peklu. Když jednou po absolvování filozofických disciplín mířil přes Malé náměstí Starého Města do klementinské koleje a přemýšlel o svém připuštění do tovaryšstva, bylo všude jasné nebe a jen nad Antonínovým temenem bylo vidět černočerný mrak, ze kterého opakovaně sestupovaly k jeho sluchu a k jeho duchu hlasy, které potom sám citoval: „Nechod' k těm černým! Nechod' k těm černým!“ Tyto hlasy tehdy jinochovu útlou mysl držely ohromenou a neschopnou najít radu tak dlouho, až po horoucím volání po Boží pomoci se do jeho mysli vrátil jas a zbožný úmysl se upevnil. Byl proto poslán k našim do Brna a tam 15. října r. 1708 přihlásil své jméno mezi nováčky tovaryšstva. Potom získal schválení (souhlas) a učil chlapce po čtyři roky gramatické základy Alvarovy a jeden rok poetiku.

Po absolvování teologických studií byl zasvěcen do svátostí a potom se nepřetržitě věnoval náboženské činnosti. Lidu kázal za svítání po pět let, našim jeden rok. Katechismus vykládal čtyři roky. Každodenními přírůstky se zvětšila jeho láska a byl tak zapálen péčí o duše, že nestrpěl, aby byl omezován hradbami měst třeba nejrozsáhlejších, a proto podstupoval apoštolské výpravy plné námahy a nebezpečí, celkem po dvanáct let po celém království, stále ještě plném četných zbytků kacířství.

Potom byl svatým hlasatelům pokání po pětadvacet let průvodcem po celých Čechách a po celé Moravě, po čtrnáct let byl dokonce jejich vůdcem, vůbec přitom nedbal na odpočinek, zdraví a život, takže se nezdá být daleko od zázraku, že otec Antonín, stížený ustavičnými zdravotními potížemi způsobenými dvojnásobnou kýlou, křečemi a velmi prudkými bolestmi hlavy, vládl stále tak velkými silami tělesnými, že nezdá se, že po pět dní měl ohnivá kázání hned německým jazykem, hned domácím na nejrozličnější náměty před shromážděním mnoha tisíc věřících a vždy vyvolal slzy, nikdy pocit sytosti.

Tím neustálým kázáním a námahou bylo často způsobeno, že ho odnášeli z kazatelny polomrtvého za převelikých nářků posluchačů. Avšak druhého dne se znovu objevil bez nejmenší známky slabosti a hřímal proti zločinům s tím větší působivostí slov, s čím větším obdivem lid přijal jeho nečekanou přítomnost. Po oněch svatých projevech následovaly hojné výlevy slz kajících, vyvolané i z těch nejvyprahlejších srdcí, neboť bylo zjištěno z jistých zpráv, že když lidé pevně rozhodnutí nenaříkat poslouchali kázání, svou pevnost spotřebovali a propukli v usedavý pláč.

Když sestoupil z kazatelny, ujal se svaté soudné stolice pokání, na které obvykle po sedm až osm hodin, často i víc za nejkrutější zimy rozdílal svaté právo nejen lidu, ale i osobám značně vynikajícím církevní i světskou důstojností, a vše, co k tomu přistupovalo, aby s ním srovnalo věčné počty, a jim všem pomáhal s tak velkou pohotovostí rad a prostředků, že plně znovu nabyli duševní klid a vyznávali, že byli uspokojeni vrchovatou měrou.

K tomu vynikal podivuhodnou vynalézavostí a štěstím při vyhledávání knih, které byly v rozporu s dobrými mravy, nebo s pravdami našeho náboženství [roz. římskokatolického vyznání], neboť tento velemoudrý muž poučený dlouhou praxí o tom, kolik opory měli stoupenci zvrácených dogmat ve zbraních toho druhu, kde mohl, chodil je vyrvat nejvyšším stejně jako nejnižším.

Ti, kteří s ním strávili více let ve stejném snažení, počítají, že péčí tohoto jediného otce bylo sebráno více než třicet tisíc jedovatých svazků a jeho rukou vrženo do plamenů; nahrazoval je jinými, spásnějšími, složenými jeho spisovatelským nadáním a vytištěnými s velkým nákladem. Nikdo by snadno nedokázal vypsát, kolik prospěchu tím přinesl křesťanské [roz. římskokatolické] věci a kolika nebezpečím života se tím vystavil.

Otci Antonínovi se doneslo, že muž mimořádně urozený a obdařený také větší mocí [hrabě František Antonín Špork] žíví ve svém domě různé vykladače zvrhlých dogmat, opisovače a knihtiskaře a že vlastní značné množství knih jimi vytištěných. Nic se nezalekl hněvu bohatého člověka této svaté kořisti tak dlouho strojit úklady, až mu s pomocí veřejné

autority vyrval dvanáct vozů naložených knihami, aby byly obětovány ohni. Tímto přestatečným činem vyvolal sice tenkrát u hraběte převelikou nenávist, takže mu umístil slavnou sochu na svém panství [Kuks], avšak když byl později přítomen při Otcově kázání o pokání, jeho nenávist se změnila v lásku, stal se dokonce štedrým mecenášem a vynaložil hodně peněz na spásné knihy.

Když jindy člověku načichlému Husem potají odňal velkou knihu plnou bludů a už vycházel z domu pln radosti nad kořistí, tu šel proti němu majitel té knihy a s velkým hněvem a přechetnými hrozbami požadoval nevrácení kořisti. Otec to odmítl, rozhněvaný sektář popadl sekeru a s velkou silou se s ní rozmáchl na jeho hlavu. Avšak když Antonín vzýval přesvatá jména Ježíš a Maria, sektář jakoby zasažen z nebe pustil sekeru, prosebně se vrhl Otci k nohám a usilovně prosil o potrestání, jakoby se provinil otcovraždou.

Jednou se doslechl, že v jednom mlýně v královéhradecké provincii jsou ukryty knihy plné takových špatných plev, neprodleně se tam odebral, vše prohledal, dlouho bezvysledně všechno prošťárával, až nakonec padl na skryš, avšak mlynář mu zakazoval hledat tam něco, nechce-li přijít o život. Otec však hrozby nezastavily, pokračoval ve svém díle, knihy vybral, a když už mu hrozila rána sekerou do hlavy, díky Boží ochraně vyvázl bez úhony.

Když v sousedství prohlížel chatrč podezřelé víry, venkovan ho nejprve vyčastoval mnoha těžkými ranami, z čehož mu v týle naskočila velká boule, a pak ho zavřel do prasečího chlívka, aby tam zemřel hladem. Už v tom smrdutém vězení pobýval bez jídla a pití dva dny a čekal na smrt. Konečně třetího dne odešli všichni i s hospodářem do krčmy, aby zločinně znesvětili den posvícení. Když Otec zjistil, že je sám, skrz štěrbinu poučil o svém nebezpečí ženu náhodou jdoucí kolem, ta otevřela závoru a pomohla mu k útěku.

Jinde přistižen zlovolnými nepřáteli [římskokatolické] víry při podobné svaté činnosti byl vyzván, aby se okamžitě připravil na smrt. Nebyla možnost utéci, nebyly otevřeny uši prosbám, proto padl na kolena, přitiskl si na srdce krucifix, který stále nosil na krku, a každým okamžikem čekal smrtící ránu. Znenadání zabouchal na dveře hospodář místodržícího, vstoupil dovnitř, a když spatřil Otce klečícího na zemi, s úžasem se ho zeptal, co ta poloha znamená. Otec předstíral, že kolemstojící poučuje o různých cvičeních ve ctnostech, a tak odstranil jakékoli podezření vůči svatokrádežnému otcovrahovi.

Kdo by však byl schopen připomenout všechna nebezpečí jeho života? Většinou k nim došlo beze svědků a byla zakryta skromným Otcovým mlčením. On se totiž tak vyhýbal jakékoli chlubitosti, že ze strachu před ní skrýval přeslavné přednosti svého ducha a překrásné ozdoby ctností a o sobě a o svých věcech mluvil vždy jen ponížene, tak jak to cítil.

K své pokoře připojoval nesmiřitelnou nenávist k sobě samému, která ho hnala k tomu, že své tělo zeslabené námahami a chorobami trýznil každodenními dobrovolnými tresty. Uprostřed neustálých povinností věnoval velmi málo času spánku a vymaňoval se z něho o druhé noční vigílii. Když jeho druzi spali, on věnoval svůj čas rozjímání, četbě, práci a očišťování knih od kacířství.

Požíval jen ty nejlacinější pokrmy, nepil víno a nikdy také nejedl čerstvé ovoce. Chodil na veřejnost v ošumělém oblečení se zanedbanými vlasy a obuví špinavou od bláta. Byl neustále ve válce s přirozenými touhami a hrdinsky ukázal, jak velké snažení vynakládá na jejich zlomení. Jednou přišel na náhodou na psí mršinu prolezlou červy, a když pocítil příliš velký odpor k hnilobnému zápachu, vrhl se na zem a tak dlouho ten strašný zápach sál nozdrami, které se tomu zpěchovaly, až jej zcela opustila hrůza z něho.

Když konal cestu spolu s chlapcem, který jej doprovázel, seděl na témže soumaru a takto vyvolával u lidí posunky, nadávky a kamenování. Někteří připomínají, že Otec Antonín jel po nejživějších pražských ulicích a po slavném mostě na voze jindy určeném k odvozu odpadků.

Když chtěl přivést zločince k řádnému životu, používal proti sobě veškerý arzenál trestů a nepřestával s bděním a bičováním až do krve a postěním, dokud netriumfoval nad jejich tvrdošijností.

Muže, u něhož slávu rodu zmenšila hanebnost zločinů, toužil přivést k spořádanějšímu životu, avšak drzost sluhy mu zabránila v přístupu k němu. Když přesto dotíral stále naléhavěji, sluhovi došla trpělivost, zaútočil na Otce a srazil ho k zemi. Když se stařec sebral, oslovil takto bezbožníka mírnými slovy: „Můj milý, jestli se okamžitě nebudeš doopravdy kát za svůj opovážlivý čin, poznáš, že Boží pomstě neunikneš. Já odtud neodejdu, jestliže se nesetkám s tvým pánem. Budu naléhavě prosit o Boží milosrdenství pro tebe a tvého pána tak dlouho, až oba přejdete k spásnějšímu životnímu úmyslu.“ To stačilo k tomu, aby to sluhu zasáhlo v hloubi duše. Okamžitě přistoupil k Otcovi, prosil za odpuštění za svůj čin a dosáhl ho a už se neodvážil zdržovat jej v jeho přání.

Jeden sedlák byl tak zatvrzelý ve svých zločinech, že nechtěl ani slyšet hlasatele pokání, avšak jen spatřil Antonína obtíženého řetězem kázat z vyvýšeného místa o přísnosti posledního soudu, cestou, která se mu otevřela středem nespočetného zástupu věřících, vystoupil na kazatelnu, vrhl se Otcovi k nohám, přede všemi odhalil špatný stav své duše a s mnoha slzami prosil o lék.

Naším úmyslem však je dotknout se nejvyšších vrcholů jeho ctnosti, ne utkat předlouhou řadu jeho života.

Přístupme k jeho poslednímu činu. Kdyby nám nebe dalo možnost spatřit jej na vlastní oči, dobrý Bože, kolik paprsků zapadajícího slunce jeho svatosti bychom spatřili! Nejvyššímu rozhodčímu nad životem a smrtí se zlíbilo zbavit nejlepšího Otce lidských osudů náhlou smrtí, aniž by o tom kdokoliv z nás věděl. Pro něho smrt nebyla nečekaná, protože už po více týdnů lidem předpovídal, že brzy přijde. V posledním měsíci jeho života jeden z našich studentů teologie na základě nevím jakého znamení předpovídal, že se vbrzku naplní jeho osud, a řekl to Otcovi Antonínovi. Ten, vraceje se od pozdravení Nejsvětějšího, bez pochybností jasně prohlásil, že se tato předpověď netýká onoho studenta, ale jej samého, že totiž za nemnoho týdnů zemře.

Den před smrtí výmluvně tvrdil svému starému druhu při misiích, když k němu přistupoval kvůli nějakým záležitostem, s tváří víc než obvykle veselou a dával mu těmi slovy sbohem: „Drahý Otče, už dlouho spolu nebudeme jednat na tomto světě, já brzy umřu, najdete mě mrtvého a nebudete vědět, jak jsem zemřel.“ Tato slova stvrdil výsledek pro nás bolestný, pro Otce Antonína přešťastný, neboť se na něj jak celým svým bezúhonným životem, tak v posledních dnech dokonalým očištěním všech skvrn mysli pečlivě připravoval. V den, který jsme uvedli výše, byl nalezen mrtvý v cele duchovního prefekta, jehož úřad u nás zastával druhý rok, když od slavné svátosti čtyř slibů počítal pětapadesátý rok.

Z vlastního životopisu Františka Vladislava Heka (11.4.1769–4.9.1847):

Po přijatém biřmování, jež Hek velmi podrobně popisuje, odebral se s kmotrem k soše Panny Marie... Doma si otec i matka dali vše podrobně vypravovati, matku zarazilo, že si obral jméno Alois, že to prý je jezuitský svatý. O řádu jezuitském mluvila jen s rozhořčením, poněvadž o něm mnoho slyšela, mnoho a mnoho zakusila, říkala docela, že jezuité užívají nejhorších prostředků, nic že jim není tak neblahého, aby to jejich ruce nežehnaly, nic tak kletby i zavržení hodného, aby to jejich ústa prohlásila za svaté. Toto mínění matky zapustilo kořeny v mysli synově a osvědčilo se pozdějšími skutečnostmi.²⁾

Učil jsem se obchodnímu vědění, a poněvadž mi při tomto zaměstnání přece zbývalo ještě dosti času, věnoval jsem volné hodiny české literatuře. Jsa seznámen s klasickou literaturou starých Českých bratří, byl jsem v oné době vítaným zjevem v kroužku spisovatelů, kteří velmi měli na srdci, aby literaturu skoro dvě stě let ležící v úpadku opět

²⁾ Sebrané spisy Františka Vladislava Heka, svazek III., 1924, s. 53.

vzkřísili. Jak známo byla česká řeč Bratřimi tak pěstována, že se ještě podnes toto období nazývá zlatým věkem české literatury a nespočetné spisy u učenců neustále požívají velké vážnosti. Jezuita Koniáš honosil se tím, že vlastní rukou spálil 40 tisíc knih. A on přeci nebyl jediným jezuitou!³⁾

Mortuus est Jesuita. – Zemřel jezuita milý.

O, si essent omnes ita! – Staniž se tak všem tu chvíli!

Ictus errat fulmine. – Hromní střela tuť ho sklála.

Gloria Tibi, Domine! – Bohu budiž věčná chvála!⁴⁾

František Hek nebyl jediný z českých spisovatelů, který věnoval své verše P. Antonínu Koniášovi:

Zlého Koniáše štípnul had.

Sotva pil had krev, hned schřad.

**Takto básnil roku 1798 V. Bělovský v třetím ročníku Puchmajerova almanachu
Nové básně.** ■

O čem mj. jednal výbor VERITAS 30. května, 11. července a 26. září 2009

- Velká část času byla při jednáních věnována přípravě reprízy Pásma o dějinách Betlémské kaple, která se konala 21. října v Betlémské kapli. Podobně velké úsilí si vyžádaly revize textů sborníku z konference Život v Evropě ve vzájemném respektu, konané v květnu v Telči. Složitá byla i účetní stránka akce – vyúčtování muselo vyhovovat složitým nárokům EU z níž jsme na konferenci a sborník měli příslibenou finanční podporu.
- Během uplynulého období vypracovávali pověření členové opět posudky učebnic: ses. Masarová posudkovala učebnice dějepisu z nakladatelství kartografie. Br. jednatel posudkoval učebnici Člověk a čas z české geografické společnosti a ses. moderátorka se vyjadřovala k učebnicím vlastivědy ze Státního pedagogického nakladatelství.
- Byla provedena oprava čtyřjazyčných panelů v Evangelickém tolerančním areálu ve Velké Lhotě u Dačic. Panely byly nově vytištěny a jejich obsah mírně aktualizován.
- Výbor projednal a schválil koncepci stavební údržby a dalšího rozvoje Evangelického tolerančního areálu ve Velké Lhotě u Dačic, jehož je **VERITAS** odborným garantem. V současné době pověření členové výboru vyjednávají detaily koncepce se statutární zástupkyní vlastníka, tj. s velkolhoteckou ses. farářkou Frühbauerovou. Jde o koncepci na několik let dopředu, která poslouží nejen ke koordinaci dalších kroků, ale též jako základní dokument pro vypracovávání žádostí o finanční podporu z fondu památkové péče apod.
- Výbor projednal a usnesl koncepci uspořádání archivu **VERITAS** a knihovny **VERITAS**. Byl navržen režim v knihovně, který by mohl fungovat jako systém prezenčních výpůjček za cenu zpětného poskytnutí badatelem nafocené publikace v elektronické podobě na CD/ DVD.
- Výbor sestavil a schválil doposud chybějící směrnice Zásady hospodaření a Účtovou osnovu. Byly předloženy k připomínkování revizní komisi a revidovaná verze projde i schválením nejbližší valnou hromadou.
- Výbor s potěšením přijal zprávu, že badatelé sdružení do Kruhu českých duchovních tradic téměř dokončili ekumenicky přijatelný text k tradici doby pobělohorské. Po schválení všemi

³⁾ Tamtéž, s. 55.

⁴⁾ Vlastní báseň F. V. Heka. Tamtéž, svazek II., 1923, s. 231.

členy bude otištěn a zaslán Ekumenické radě církví jako podklad pro další jednání Komise pro studium rekatolizace.

- Do helmice krovu věže horního kostela ve Velké Lhotě u Dačic byla u příležitosti její generální rekonstrukce (havarijní stav způsobený orkánem Kyril v roce 2007) vložena

Foto: R. David

Foto: R. David

pamětní kapsle s „poselstvím budoucím generacím“ (dokumenty o historii Evangelického tolerančního areálu, obce, evangelického sboru, dále informace o valdenské cestě, turistická známka, pohledy, plakáty a zpráva firmy, která provedla opravu).

Internetové stránky VERITAS v létě a na podzim 2009

Webové stránky **VERITAS** na Internetu byly v létě a na podzim 2009 doplněny o novelizované stanovy. Rozšířily a aktualizovaly se i obě jazykové mutace informací o Středisku české reformace. Po letní brigádě v knihovně mohl nový katalog knižního fondu nahradit starý, již neaktuální z roku 2006. Webové stránky byly upraveny s ohledem na jejich pravidelnou archivaci Národní knihovnou ČR – všechny stránky nyní obsahují údaje o tom, že jsou archivovány (zároveň byla výrazně rozmnožena jejich metadata).

Dále byl na stránky v září vložen odkaz na (nezaručený a proto i bezplatný) elektronický podpis, který **VERITAS** začala používat v emailové korespondenci. Jde o tzv. veřejný klíč, který lze použít dvojím způsobem. Adresát našich elektronických zpráv (který má nainstalovanou podporu elektronických OpenPGP podpisů) jím může ověřovat náš elektronický podpis (jestli email od nás nebyl před doručením někým na Internetu třeba pozměněn, nebo podvržen). Dále je naším veřejným klíčem možné pro nás zašifrovat jakoukoliv zprávu. Šifra je v podstatě neprolomitelná. Jediný, kdo si může text zprávy rozkódovat pomocí tzv. soukromého klíče (z něj je matematicky odvozen náš klíč veřejný), je ten, kdo jím disponuje a chová jej v utajení. Soukromý klíč se dále používá k podepisování odchozích zpráv. I když se zatím mnoho elektronické korespondence nešifruje ani nepodepisuje, jsme rádi, že můžeme přispět svým malým dílem k osvětě, aby byla komunikace na Internetu bezpečnější a méně zneužitelná. Proto jsme se rozhodli k používání bezplatné varianty asymetrické kryptografie.

Další přírůstky našich webových stránek tvořily již pouze pozvánky na aktuální akce.

Návštěvnost webu se pohybuje nad hranicí 1 000 přístupů měsíčně, přístupy od zřízení stránek v květnu 2002 v součtu přesáhly již hodnotu 42 000 unikátních návštěvníků.

Miroslav Soukup, administrátor webu ■

Upozornění na nové publikace

- **Život v Evropě ve vzájemném respektu. Konference Telč 13. – 16. 5. 2009. VERITAS, Telč 2009.**

Stručný obsah tohoto dvojjazyčného sborníku je uveden na s. 2 tohoto čísla Hlasu.

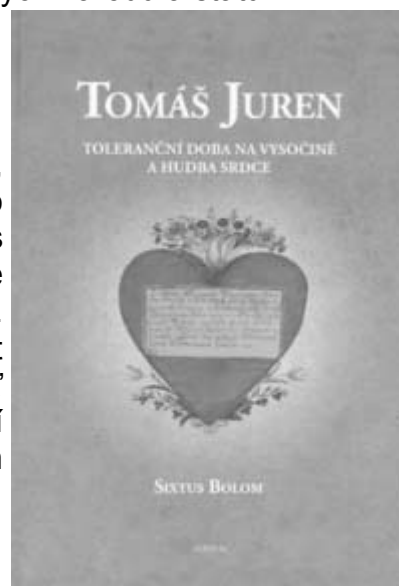
- **Silesius, Henryk (Heinz Lischke): Obrácení. Zpráva ze zajetí 1945–1950. CČSH – Blahoslav, Praha 2008. ISBN 978-80-7000-023-6.**

(Překlad originálu: Die Umkehr. Ein Gefangenschaftsbericht 1945–1950, Norderstedt 2004.)

Autor byl na konci 2. světové války zajat a pět let strávil v SSSR. Tato doba se mu stala tvrdou školou života. Kamarádi, zajatci jako on, jej zvali na různá shromáždění kolem Bible. Postupně se vrátil k obecenství církve, z něhož už úplně vypadl, a stal se nakonec evangelickým farářem. Z mladého šestnáctiletého nevěřícího vojáka bojujícího dobrovolně v oddíle SS se stal věřící člověk, jenž vědomě usiluje o mír, o vzájemné poznávání kdysi zneprátených národů a o spolupráci a sbratření mezi lidmi různých národů a států.

- **Bolom, Sixtus: Tomáš Juren Toleranční doba na Vysočině a hudba srdce. Miroslav Klepáček – SURSUM, Tišnov 2008. ISBN 978-80-7323-177-4.**

Tomáš Juren je neprávem zapomenutý kantor, písmák, kazatel, skladatel a výtvarník žijící v době nástupu lidového protestantismu a náboženského probuzení. Od jeho doby nás dělí propast dvou staletí, obtížnost a syrovost života v krajině Vysočiny 18. století si dnes dokáže jen málokdo představit. I z tohoto důvodu se čtenář musí obdivovat muži, který svůj život chápal jako trnitou cestu provázenou „průbami“, které byť sebetěžší, mají nepochybně hlubší smysl, a proto je musí podstoupit a obstát se ctí. Kniha je doprovázena množstvím dokumentů a barevnou fotografickou přílohou.

- **Štěříková, Edita: Jak potůček v jezeře. Moravané v Obnovené Jednotě bratrské v 18. století. Kalich, Praha 2009. ISBN: 978-80-7017-112.**

O dějinách Obnovené Jednoty bratrské, církve vzniklé v 18. století a dnes rozvětvené téměř po celém světě, existuje bohatá, především cizojazyčná literatura. Jak už jméno napovídá, v jejích kořenech lze hledat dědictví staré české Jednoty bratrské. U kolébky Obnovené Jednoty stáli moravští exulanti, potomci bratří z fulneckého sboru, jehož posledním kazatelem byl Jan Amos Komenský. V roce 1727 podepsali v Herrnhutu statuty „bratrského spolku“. Jejich společenství se brzy stalo tak přitažlivé, že se v něm postupně ocitli v menšině, ačkoliv se k němu během padesáti let připojilo více než dva tisíce exulantů z Moravy, Čech a rakouského Slezska. Svou exulantskou vážností stáli Moravané své vrchnosti, svému milému, fantazií obdařenému hraběti Mikuláši Ludvíku Zinzendorfovi nejednou v cestě. V dosavadní literatuře se o nich psalo jen na okraji, spíše povrchně a více z hlediska Zinzendorfova. Moravané se tak dostali zcela do stínu výřečného hraběte. Tato práce si naopak všímá především exulantů, na základě pramenů se ve zkratce snaží podchytit jejich osudy, jejich postoje a přínos pro vznikající církev, v níž chtěli vidět obnovenou českou Jednotu bratrskou. Formát B5, obrazový doprovod v textu, v příloze životopisy exulantů, německé resumé.

Pozvánky na nejbližší akce

- **Akce pořádané společností VERITAS:**

- 27/3/2010 10:00 31. Seminář VERITAS v Pardubicích (hlavní téma: dosud nestanoveno)
- 15/5/2010 10:00 Volební valná hromada VERITAS (Praha Smíchov; téma hlavního referátu: *Vymezení základních typů reformace a našeho vztahu k nim*)
- 21/6/2010 Vzpomínkové shromáždění na Staroměstském náměstí v Praze (u příležitosti 389. výročí popravy 27 představitelů českého stavovského odboje roku 1621)
- 9–16/7/2010 15. Pracovní soustředění mladých historiků v Telči (hlavní naučné téma: *Přehled současných křesťanských směrů v ČR*)

- **Další doporučené akce:**

- 13/2/2010 10:00 2. ročník lyžařského (běžeckého) memoriálu Jana Ámose Komenského k 382. výročí jeho odchodu do exilu (start v Žacléři před budovou muzea, cíl trasy dlouhé 5–8 km je na Růžovém paloučku; informace na webových stránkách o. s. Exulant: <http://exulant.evangelnet.cz>.)
- 14–16/5/2010 Evangelizační shromáždění Exulantu v českobratrském sboru v Kynšperku nad Ohří (Viz webové stránky o. s. Exulant: <http://exulant.evangelnet.cz>.)
- 11–14/6/2010 Výlet s Exulantem do Holandska k 340. výročí úmrtí Jana Ámose Komenského (Viz webové stránky občanského sdružení Exulant: <http://exulant.evangelnet.cz>.)
- 30/7–1/8/2010 První mezinárodní setkání exulantského rodu Andršů v Zelówě (Viz webové stránky o. s. Exulant: <http://exulant.evangelnet.cz>.)

Výzva: Prosíme členy VERITAS, kteří v letošním roce dosud neuhradili své členské příspěvky, aby tak učinili, například použitím přiložené složenky. Děkujeme.

Výbor VERITAS

Obsah tohoto čísla Hlasu

Informace Střediska české reformace

Konference „Život v Evropě ve vzájemném respektu“.....	2
Cesta valdenské a české reformace.....	2
Památník mučedníků pro víru v Šachu.....	3
Zprávy z Evangelického tolerančního areálu ve Velké Lhotě.....	3

Konference evrop. protest. muzeí v Bad Karlshafen 30/4–3/5/2009

XXIV. Konference protestantských muzeí, 19. evropské setkání.....	3
---	---

Valná hromada VERITAS 30/5/2009

Zpráva z valné hromady konané 30. května 2009 v Praze.....	4
--	---

388. výročí poprav 27 představitelů českého stavovského odboje na Staroměstském náměstí v Praze 21. 6. 2008

Pietní shromáždění na Staroměstském náměstí.....	6
--	---

14. pracovní soustředění mladých historiků 10–17/7/2009

Shrnutí 14. pracovního soustředění mladých historiků v Telči.....	7
---	---

Zprávy a oznámení

Čeští bratři v Mladé Boleslavi (<i>B. Jonášová</i>).....	8
Elogium Antonína Koniáše.....	11
O čem mj. jednal výbor VERITAS 30/5, 11/7 a 26/9/2009.....	15
Internetové stránky VERITAS v létě a na podzim 2009.....	16
Upozornění na nové publikace.....	17
Pozvánky na nejbližší akce.....	18

Kalendarium VERITAS 2010.....(vložená příloha)

Vydala pro informaci svých členů:

VERITAS – historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, o. s.

kontaktní adresa:

Sídliště 1436/17

289 22 LYSÁ NAD LABEM

☎ (+420) 607 645 333

Email: veritas@evangnet.cz

Internet: <http://veritas.evangelnet.cz>

Členské příspěvky (roční minimální výše v roce 2009):

výdělečně činní 300 Kč/nevýdělečně činní, důchodci, studenti 150 Kč

Prodejní cena Hlasu pro nečleny: 20 Kč

Tištěná verze Hlasu: ISSN 1802-1166

On-line verze Hlasu na Internetu: ISSN 1802-1174

bankovní spojení: 160672631/0300

© **VERITAS 2009**

KALENDÁRIUM (vybraná historická výročí) VERITAS 2010

- 1300 * Johannes **Tauler**, německý mystik a kazatel
- 1350–1355 * **Matěj z Janova**, český náboženský reformátor, předchůdce M. Jana Husa
- ?1375 * **Jakoubek ze Stříbra**, český náboženský reformátor
- ?1390 * Petr **Chelčický**, český teolog, filozof a pacifista
- ?1460 * Petr **Chelčický**, český teolog, filozof a pacifista
- ?1460 * **Lukáš Pražský**, biskup a teolog Jednoty bratrské
- 1500 † **Matěj Kunvaldský**, první biskup Jednoty bratrské
- 1500 * Jan **Augusta**, bohoslovec Jednoty bratrské
- 1560 první synod polské Jednoty bratrské v Poznani
- ?1640 † Pavel **Skála ze Zhoře**, historik, exulant pro víru, spisovatel a historik

Leden

- 8. 1. 1920 založena Církev československá
- 10. 1. 1890 † Ignaz von **Döllinger**, německý teolog
- 30. 1. 1990 † prof. Amedeo **Molnár**, český teolog a historik

Únor

- 1. 2. 1910 † Antonín **Slaviček**, český malíř

Březen

- 12. 3. 1930 † Alois **Jirásek**, český spisovatel, autor románů z doby husitské
- 13. 3. 1485 kutnohorský mír – první mezník plurality ve svobodě svědomí a vyznání (platný i pro poddané)
- 29. 3. 1900 * Jiří **Volker**, český básník

Duben

- 2. 4. 1910 † Fridrich von **Bodelschwingh**, zakladatel Diakonie
- 12. 4. 1870 * Josef **Pekař**, český historik
- 19. 4. 1560 † Philipp **Melanchthon**, „učitel Německa“, Lutherův pokračovatel
- 23. 4. 1420 * **Jiří z Poděbrad**, český král

Květen

- 9. 5. 1760 † Nikolaus Ludwig von **Zinzendorf**, zakladatel obnovené Jednoty bratrské v Ochránově (Herrnhutu)
- 12. 5. 1820 * Florence **Nightingalová**, průkopnice diakonie a ošetřovatelství v Anglii
- 18. 5. 1575 Česká konfese předána císaři Maxmiliánovi II.
- 18. 5. 1920 * Karol **Wojtyła**, pozdější papež Jan Pavel II.
- 24. 5. 1530 apologie augsburgské konfese
- 26. 5. 1700 * Nikolaus Ludwig von **Zinzendorf**, zakladatel obnovené Jednoty bratrské

Červen

- červen 1600 Jan **Jesenský** provedl první veřejnou pitvu lidského těla v Čechách
- 21. 6. 1621 poprava 27 představitelů českého stavovského povstání na Staroměstském náměstí v Praze
- 27. 6. 1950 popravena Milada **Horáková**, česká politička

Červenec

- 6. 7. 1415 † Mistr Jan **Hus** v Kostnici (upálen)
- 14. 7. 1420 bitva na Vítkově
- 16. 7. 1410 spáleny Wycliffovy spisy v arcibiskupském dvoře v Praze
- 18. 7. 1410 vyhlášena klatba nad Mistrem Janem Husem
- 19. 7. 1870 vyhlášeno dogma o neomylnosti papeže ve věcech víry a mravů
- 26. 7. 1880 * Karel **Farský**, první patriarcha Církve československé (husitské)
- 28. 7. 1750 † Johann Sebastian **Bach**, německý hudební skladatel a varhanní virtuóz

Srpen

- 13. 8. 1910 † Florence **Nightingalová**, průkopnice diakonie a ošetrovatelství v Anglii
- 18. 8. 1990 † Josef **Zvěřina**, český římskokatolický teolog
- 26. 8. 1910 * Matka **Tereza**, řeholní sestra, patrně nejznámější misionářka 20. století

Září

- 1. 9. 1310 svatba Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny
- 21. 9. 1435 generální vikář pražské arcidiecéze Jan Rokycana zvolen pražským arcibiskupem
- 23. 9. 1530 Konrád Krajíř z Krajku s dalšími šlechtici vstupuje do Jednoty Bratrské
- 26. 9. 1650 na Staroměstském náměstí v Praze vztyčen tzv. „mariánský“ sloup
- 27. 9. 1540 papež Pavel III. schválil vznik jezuitského řádu

Říjen

- 3.10.1780 † Jan **Jílek**, exulant pro víru
- 11.10.1424 † Jan **Žižka z Trocnova**, geniální husitský vojevůdce
- 12.10.1900 * Jaroslav **Šimsa**, sekretář YMCA a redaktor Křesťanské revue
- 16.10.1870 počátek misijní práce Ochranovské Jednoty bratrské v Potštejně
- 28.10.1918 vznik samostatného Československa
- 30.10.1910 † Henri **Dunant**, zakladatel hnutí Červený kříž
- 31.10.1517 světový den reformace (Martin Luther v tento den vyvěsil na dveře kostela ve Wittenbergu svých 95 tezí)

Listopad

- 1.11.1420 bitva na Vyšehradě
- 3.11.1918 stržen tzv. „mariánský“ sloup v Praze na Staroměstském náměstí – symbol rekatolizace a habsburského absolutismu
- 8.11.1618 bitva na Bílé hoře
- 15.11.1670 † Jan Ámos **Komenský**, bratrský biskup, pedagog, „učitel národů“
- 16.11.1810 * Karel Hynek **Mácha**, český básník
- 20.11.1910 † Lev Nikolajevič **Tolstoj**, ruský spisovatel a filozof

Prosinec

- 8.12.1965 ukončen 2. vatikánský koncil
- 10.12.1520 Martin Luther spálil papežskou bulu, již měl být exkomunikován z církve